

Korkeakouludiplomikoulutuskokeilu – Koulutuksen tutkimuslaitoksen (KTL) seuranta- ja arviontitutkimus

Professori Jussi Välimaa & Erikoistutkija Helena Aittola
Korkeakouludiplomi –kokeilun päätösseminaari
25.01.2016, Jyväskylä

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS

Seuranta- ja arviointitutkimuksen tutkimushenkilöstö, aikataulu ja raportit

- ❑ Professori Jussi Välimaa (hankkeen johtaja)
- ❑ Erikoistutkija KT, Helena Aittola (vastuullinen tutkija)
- ❑ Erikoistutkija KT, Jani Ursin
- ❑ Projektitutkija YTM, Taru Siekkinen
- ❑ Projektitutkija KM, KTM, Kati Laine

Aikataulu: maaliskuu 2014 – elokuu 2015

Väliraportti: Aittola, H., Siekkinen, T. & Välimaa, J. 2015. Korkeakouludiplomi. Kokeiluhankkeen seuranta- ja arviointitutkimuksen väliraportti. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. Työpapereita 32.

Loppuraportti: Aittola, H., Laine, K. & Välimaa, J. 2016. *Tärkeintä on, että kehittyy ja oppii – titteli ei ole niin tärkeä.* Korkeakouludiplomikoulutuskokeilun seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportti. Jyväskylän yliopisto, Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 53.

Seurantatutkimuksen pääteemat ja tavoitteet

Tutkimuksen tavoitteena

- ❑ Selvittää näkemyksiä, kokemuksia, havaintoja korkeakoulu-
diplomikoulutuskokeilusta
 - koulutuksen järjestäjien
 - opiskelijoiden
 - koulutuksen vastuuhenkilöiden, opettajien
 - työnantajien näkökulmasta.
- ❑ Selvittää koulutus-, opetus- ja oppimisprosesseja, osaamisen kehittymistä, koulutuksen vaikutuksia työllistymiseen ja työmarkkina-asemaan.
- ❑ Esittää johtopäätökset ja suositukset korkeakouludiplomin asemasta Suomen koulutusjärjestelmässä.

Väliraportti Korkeakouludiplomikoulutuksen alkuvaihe koulutuksen järjestäjien, opettajien ja opiskelijoiden näkökulmasta (kevät – syksy 2014)

- ❑ Koulutuksen suunnittelu- ja alkuvaiheen toteutus; JAMK kokeiluhankkeen toteuttajana
- ❑ Opiskelijavalintaprosessin toteutus
- ❑ Koulutuksen organisointi, opetussisällöt ja opiskelumuodot
- ❑ Kokeiluun liittyvät yleiset kysymykset

Aineistot

- Dokumentit ja raportit
- Johto- ja projektihenkilöstön, koulutuksen vastuuhenkilöiden haastattelut (n=14)
- Opiskelijoiden ennakkotehtävät (f=70)

Loppuraportti Opiskelijoiden näkemykset ja arvioinnit korkeakoulu-
diplomikoulutuksesta ja -opiskelusta. Työnantajien näkemykset
koulutuksesta. Johtopäätökset ja suositukset korkeakouludiplomin
asemasta. (kevät 2015 – syksy 2015)

- ❑ Koulutukseen hakeutuminen
- ❑ Koulutuksen toteutus ja oppimisprosessit, osaamisen kehittyminen
- ❑ Koulutuksen merkitys työelämässä
- ❑ Työnantajien näkemykset koulutuksesta
- ❑ Tulosten tarkastelua suhteessa tavoitteisiin ja muihin tutkimuksiin
- ❑ Johtopäätökset ja suositukset

Aineistot

- Opiskelijahaastattelut, opiskelijakysely
- Työnantajahaastattelut

Vuonna 2015 kerätyt aineistot

▪ Korkeakouludiplomiopiskelijoiden haastattelut

- Toteutettiin maalis-toukokuussa 2015
- Yhteensä haastateltiin 17 opiskelijaa 4 koulutuskokonaisuudesta (23 %)

▪ Kysely korkeakouludiplomiopiskelijoille

- Toteutettiin verkkokyselynä touko-kesäkuussa 2015
- Kyselyyn vastasi yhteensä 44 opiskelijaa
- Vastausprosentiksi saatiin 59,5 (44/74 opiskelijaa)

▪ Työnantaja haastattelut

- Toteutettiin puhelinhaastatteluina syyskuussa 2015, haastateltiin yhteensä 5 työnantajaa

Tässä pääteemoina: odotukset / kokemukset; hyödyt / haasteet; työnantajan tuki; osaamisen kehittyminen; koulutuksen laajuus ja taso.

Korkeakouludiplomikoulutukseen hakeutumisen syyt

- ❑ Työssä tarvittavan osaamisen täydentäminen
- ❑ Muutokset omissa työtehtävissä
- ❑ Tie ammattikorkeakoulututkintoon

Opiskelijoiden kokemuksia koulutuksen toteutuksesta

- ❑ *Olen oppinut uusia asiasisältöjä (88,6 %*)*
 - ❑ *Opintojaksojen sisällöt ovat olleet hyödyllisiä (84,1 %)*
 - ❑ *Koulutus on ollut käytännönläheistä (85,4 %)*
 - ❑ *Opinnot ovat lisänneet teoreettista ymmärrystäni (85,4 %)*
 - ❑ *Olen saanut riittävästi henkilökohtaista ohjausta sitä tarvitessani (75,6 %)*
 - ❑ *Verkko- / monimuoto-opinnot sopivat minulle hyvin (87,8 %)*
- uusia sisältöjä; käytäntö-teoria –suhde tasapainossa;
verkko- / monimuoto-opinnot toimivia

Opiskelijoiden kokemuksia koulutuksen toteutuksesta

Kokonaisarvosana korkeakouludiplomikoulutukselle: 3,9

(5 = erinomainen, 4 = kiitettävä, 3 = hyvä, 2 = tyydyttävä, 1 = välttävä) N=39

- ❑ Koulutus on vastannut odotuksiani (79,5 %*)
- ❑ Koulutus on ollut laadukasta (90,2 %)
- ❑ Voin suositella koulutusta muille vastaavassa tilanteessa oleville (90,2 %)
- ❑ On hyvä, ettei koulutukseen osallistuville ole asetettu taustakoulutus- tai alavaatimuksia (65,7 %)
- ❑ Olen saanut opiskeluunitukea muilta koulutukseen osallistuneilta opiskelijoilta (70,7 %*)

*Pitää hyvin tai melko hyvin paikkansa.

Opiskelijoiden kokemuksia koulutuksen ja työelämän yhdistämisestä

- ❑ Olen pystynyt liittämään oppimistehtävät työhöni (80,5 %)
- ❑ Koulutuksen tunnettuus työelämässä on riittävän hyvä (14,6 %)
- ❑ Koulutuksen suorittaminen työn ohella on onnistunut hyvin (75,6 %)
- ❑ Koulutuksen suorittamisen sekä työn ja/tai muun elämän yhteensovittaminen on ollut haastavaa (63,4 %)

*Pitää hyvin tai melko hyvin paikkansa.

Koulutuksen jälkeen: työmarkkina-asema? (n = 41)

- ❑ Jatkan nykyisissä työtehtävissäni ja nykyisessä työpaikassani (56,1 %)
- ❑ Muu, mikä? (17,1 %) ”Etsin koulutusta vastaavia tehtäviä.” ”Jatkan nykyisessä työssä ja alan maatalousyrittäjäksi samalla.” ”Jatkan opiskelua.” ”Opiskelen lisää alaa.” ”Sain jo uuden työpaikan.” ”Vaihdan työpaikkaa jo suorittamisen aikana.” ”Vaihdan toiseen työpaikkaan, JOS sellainen löytyy.”
- ❑ Työtehtäväni muuttuvat, mutta työnantajani pysyy samana (9,8 %)
- ❑ Työllistyn todennäköisesti pian koulutuksen suorittamisen jälkeen (7,3 %)

Koulutuksen jälkeen: muutokset työssä? (n = 27)

- ❑ Työstäni tulee itsenäisempää (40,7 % / 40,7 %)
- ❑ Saan työssäni lisää vastuuta (33,3 % / 33,3 %)
- ❑ Tuloni kasvavat (11,7 % / 77,8 %)
- ❑ Työtehtävistäni tulee nykyistä vaativampia (29,6 % / 40,7 %)
- ❑ Työnkuvani laajenee (33,3 % / 40,7 %)
- ❑ Kkd-koulutus parantaa urakehitysmahdollisuuksiani (79,4 % / 14,8%)
(pitää hyvin/melko hyvin paikkansa / pitää huonosti tai ei lainkaan paikkansa)

Työnantajien näkemyksiä korkeakouludiplomikoulutuksesta

- ❑ Aloite koulutukseen osallistumisesta: työtehtävät muuttuneet, työtehtävässä tarvittiin osaamisen syventämistä
- ❑ Työntekijän ja työnantajan neuvottelut:
 - Ajankäyttö opiskeluun (työajan käyttö lähiopetuspäiviin, työajan käyttö etätehtäviin)
 - Opintomaksut (kuka maksaa ja minkä osuuden)
 - Työntekijän voimavarat (työ-opiskelu-perhe-vapaa-aika)
- ❑ Hyödyt organisaatiolle ja työntekijälle:
 - Oppimis- ja kehittämistehtävät osana työtehtäviä
 - Organisaation kehittäminen, kokonaiskuva organisaatiosta
 - Uudenlaiset näkökulmat työhön
 - Osaamisen syventäminen

- Myönteinen suhtautuminen, työtehtävät hoidetaan koulutukseen osallistumisesta huolimatta:

... ”koulutukseen osallistunut henkilö työntekijänä viimeiseen asti järjesti työtehtävänsä, ettei työ kärsisi sen vuoksi.” (Työnantajahaastattelu: Henkilöstö- ja talousosaaja)

- Koulutus kokonaisuutena:

”Koulutus on oikein hyvä. AMK-taso on aika hyvä, koska koulutuksessa on sopivasti teoriaa sekä soveltavaa. Korkeakouludiplomikoulutuksen laajuus on riittävä, ei voisi olla kauhean paljon laajempi. Koulutus on löytänyt hyvällä tavalla hahmonsa ja mallinsa. Korkeakouludiplomikoulutus on palvellut hyvin työnantajaa ja vienyt työntekijän ammattitaitoa eteenpäin. Koulutukselle asetetut tavoitteet on saavutettu.” (Työnantajahaastattelu: Hankintaosaaja)

Yhteenvetoa tutkimustuloksista

Korkeakouludiplomiopiskelijoiden taustat

- ❑ Opiskelijoiden ikä- ja sukupuolijakaumat vastasivat yleisesti aikuiskoulutukseen osallistujien taustoja (koulutettuja naisia)
- ❑ Peruskoulutasoinen pohjakoulutus 20,5 prosentilla(!) / lukiokoulutus 79,5 prosentilla kyselyyn vastaajista
- ❑ Opiskelijoiden keski-ikä yli 40 vuotta
- ❑ Useimmilla takanaan yli 20 vuoden työkokemus
- ❑ Opiskelijat Keski-Suomen alueelta
- Koulutus soveltunut hyvin eri lähtökohdista ja aloilta tuleville ihmisille, vastannut alueelliseen koulutuskysyntään

Tavoitteet, suhde avoimen korkeakoulun opiskelijoiden ryhmiin

- ❑ Osaamisen täydentäminen ja syventäminen; koulutus ”puuttuva palikka”, ”ammattiosaamisensa kehittäjät” (Haltia et al. 2014)
- ❑ Alan tai ammatin vaihtajia; ”tutkinto-opiskelijaksi pyrkiviä”;
- ❑ MUTTA EI ”itsensä kehittäjiä” tai ”urakehittäjiä” (Lohikoski, 2008)

Koulutuksen toteutus ja opintosisällöt

- ❑ 60 opintopisteen osaamiskokonaisuus vaativa opiskella 1,5 vuodessa osa-aikaisesti työn ohessa (ajankäyttö ja ajanhallinta).
- ❑ Verkko-/ monimuoto-opinnot koulutuksen perustoteutustapoina **koettiin onnistuneina; toivottiin joustavuutta** opintojen suoritustavoissa ja aikatauluissa; opintojen alkuvaiheessa verkkoympäristö ja tekniset järjestelmät hallintaan.
- ❑ Koulutuksen **sisältöpainotuksissa kehitettävää** (vrt. tutkintokoulutus / täydennyskoulutus); kriittiset arviot kohdistuivat lähinnä yksittäisiin opintojaksoihin eivät koko osaamiskokonaisuuteen.
- ❑ **Opetus korkeatasoista** (amk-taso) ja opettajat päteviä, innostavia alansa asiantuntijoita; ohjauksen ja palautteen antaminen ja saaminen sujuvaa.
- ❑ Koulutus koettiin **riittävän teoreettisena ja käytännönläheisenä**; palvelee työntekijää ja työelämää tarjoamalla uutta osaamista.
- ❑ Opiskelijoiden **erilaiset koulutus- ja työkokemustaustat ja vertaistuki** koettiin rikkautena.

Koulutus ja työelämä

- ❑ Koulutus tarjosi työelämässä tarvittavaa **uutta osaamista**.
- ❑ Koulutus **vastannut** hyvin eri työtehtävistä ja toimialoilta tulleiden opiskelijoiden **odotuksiin**.
- ❑ Suurin osa opiskelijoista arvioi jatkavansa koulutuksen suoritettuaan entisissä työtehtävissään ja entisessä työpaikassaan.
- ❑ Koulutuksen **ei arvioida vaikuttavan tuloihin**, mutta **parantavan urakehitysmahdollisuuksia**; koulutuksen välittömiä vaikutuksia omaan työmarkkina-asemaan vaikea arvioida.
- ❑ Työnantajan **kannustus ja tuki** koettiin tärkeänä.
- ❑ **Työttömiltä** työnantajan tuki koulutukseen osallistumiseen ja opintojen suorittamiseen sekä työelämäkytkennät **puuttuvat** - osallistumismahdollisuudet pitkäkestoisiin, työllistymistä edistäviin koulutuksiin heikkommat.
- ❑ **Työn, opiskelun ja perheen yhteensovittaminen haasteellista** (ajankäyttö).

Johtopäätökset ja suositukset

- ❑ Korkeakouludiplomikokeilusta saatujen kokemusten perusteella voidaan suositella korkeakoulututkintoa suppeampien korkeakoulu-tasoisten osaamiskokonaisuuksien suunnittelun ja tarjonnan jatkamista osana avoimen korkeakoulun toimintaa.
- ❑ Kokonaisuuksien tulee rakentua korkeakoulututkintojen osista myös niin, että ne sujuvoittavat korkeakoulun tutkinto-opiskelijaksi siirtymistä ja nopeuttavat tutkintojen valmistumista. Monimuotoinen toteutus mahdollistaa opintojen joustavan suorittamisen.
- ❑ Osaamiskokonaisuudet on hyvä laatia yhteistyössä työelämän edustajien kanssa sen varmistamiseksi, että niillä voidaan vastata joustavasti työelämän muuttuviin tarpeisiin.
- ❑ Opintojen alkuvaiheessa tulee pyrkiä joustavasti opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

- ❑ Koulutuksen toteutusmallit voivat vaihdella.
- ❑ Opetuksessa tulee varmistaa riittävän ohjauksen ja palautteenannon tarjoaminen ja saaminen.
- ❑ Opiskelijoiden ryhmytymiseen ja vertaistukeen tulee kiinnittää huomiota.
- ❑ Työttömien osallistumismahdollisuuksia pitkäkestoisiin, työllistymistä edistäviin koulutuksiin tulee parantaa eri keinoin.
- ❑ Koulutuksen työelämäyhteyden varmistamiseksi ja vahvistamiseksi opintoihin on syytä sisällyttää työelämään kytkeytyvä ohjattu harjoittelujakso (esim. työttömille ja alan vaihtajille).
- ❑ Osaamiskokonaisuuksien tunnettuutta tulisi vahvistaa.
- ❑ Korkeakouludiplomi toimiva vaihtoehto tutkinto-ajattelulle.
- **Korkeakouludiplomikokeilusta saatujen kokemusten perusteella on syytä jatkaa eurooppalaista benchmarkingia ennen kuin tehdään päätöksiä ns. lyhyiden korkeakoulututkintojen tarpeesta, laajuudesta ja asemasta maamme koulutusjärjestelmässä.**

Helena Aittola, Kati Laine & Jussi Välimaa

Tärkeintä on, että kehittyä ja oppii – titteli ei ole niin tärkeä

Korkeakouludiplomi-koulutuskokeilun seuranta- ja arviointitutkimuksen loppuraportti

2016. 77 s. G053.

Saatavilla vain verkosta: ktl.jyu.fi/julkaisut/julkaisuluettelo

Kiitos!

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
KOULUTUKSEN TUTKIMUSLAITOS